

Protocol cyberpesten

Wij worden in onze samenleving steeds meer geconfronteerd met het feit dat ongewenste en schadelijke foto's en filmpjes van jongeren via digitale kanalen verspreid worden. Voorbeelden zijn naaktfoto's, filmpjes die tonen hoe jonge mensen in elkaar geslagen of gepest worden. Dit wordt verspreid via Social Media (Facebook, Instagram, Snapchat e.d.)

In enkele gevallen zijn bovengenoemde voorbeelden van toepassing op een leerling van het Cambreur College. Vrijwel alle Nederlandse scholen krijgen hier met enige regelmaat mee te maken. Het CBS heeft in 2021 vastgesteld dat 8% van de scholieren te maken heeft met enige vorm van cyberpesten (Bron: I13.nl). Feit is dat verspreiding van digitaal beeldmateriaal grote impact heeft op de veiligheidsbeleving en het welbevinden van leerlingen op scholen en daarmee uiteindelijk ook op hun leerproces. Een sociaal veilige omgeving is immers een voorwaarde om goed te kunnen leren.

Het Cambreur College wil in dezen de verantwoordelijkheid nemen voor het realiseren van een sociaal veilige leeromgeving voor onze leerlingen en voor het personeel. Aangezien jongeren bijna 24 uur per dag online zijn, hebben wij de hulp nodig van ouders, leerlingen en instanties, zoals politie. Online veiligheid is een gedeelde verantwoordelijkheid.

Het verschil tussen Sexting en Cyberpesten.

Sexting:

Sexting is online seks, variërend van flirten tot het verzenden van seksuele beelden. Sexting is normaal experimenteergedrag dat past bij de leeftijd (Bron: CJG). Maar als er beelden verzonden worden van minderjarigen is dat strafbaar, omdat het wettelijk gezien om kinderporno gaat. Sinds 2013 is er een leidraad van het Landelijk Expertisecentrum Kinderporno (een samenwerkingsverband van de politie en het Openbaar Ministerie) waarin geadviseerd wordt om sexting niet strafrechtelijk te vervolgen *als er niets bijzonders aan de hand is of geen sprake is van sociale druk*.

Er is wél iets bijzonders aan de hand:

- Als de beelden onder dwang tot stand zijn gekomen (Sextortion);
- Als de beelden zonder medeweten van de afgebeelde minderjarige tot stand zijn gekomen;
- Als ze achteraf gebruikt worden om te pesten (Shamesexting);
- Als de beelden vanuit een valse vertrouwensband zijn verkregen (Grooming).

In dat soort gevallen zullen de politie (opsporing) en het Openbaar Ministerie (vervolging) nog steeds actie ondernemen.

Cyberpesten

Cyberpesten vindt plaats door herhaaldelijk en in groepsverband via social media een persoon te kwetsen. Dit kan middels teksten of met beeldmateriaal gebeuren. Bij pesten met beeldmateriaal worden er foto's of video's tegen iemands zin doorgestuurd of online gezet. Soms worden de beelden ook eerst bewerkt. Vervolgens kunnen die beelden viraal (via vele anderen) verspreid worden. Het gaat om beelden die op de één of andere manier beschamend of kwetsend zijn. Bijvoorbeeld:

- Een verkering kan uitgaan, waarna er naaktfoto's of -video's uit wraak verspreid kunnen worden;
- Een kind kan digitaal worden gepest door zijn of haar foto te bewerken, en de bewerkte foto te verspreiden;

- Ook docenten kunnen de dupe zijn. Compromitterende video's kunnen online worden gezet op YouTube of via een van de vele andere social media kanalen.

Cyberpesten is een ernstige vorm van pesten omdat het niet stopt in de veilige thuissituatie. Een jongere neemt via de smartphone of eigen device altijd de social media mee en is daardoor altijd bereikbaar voor cyberpesten. Cyberpesten is in sommige gevallen strafbaar. Als een jongere in die mate wordt gepest dat de sociaal-emotionele veiligheid in het gedrang is, er sprake is van stalken, of sprake is van oplichting, is het cyberpesten bij wet strafbaar en kan een juridische procedure worden gestart tegen de pester(s) door aangifte te doen bij de politie.

N.B. Het Nederlands Jeugd Instituut heeft onderzoek laten doen naar de motivatie van kinderen om te gaan pesten. De uitkomst van dit onderzoek geeft weer dat pesters zelf vaak een sociaal zwakke positie in de groep hebben en het pesten gebruiken om dit te versterken, jongeren het leuk of spannend vinden of dat ze reactief pesten (snel uitgedaagd worden). In het geval van de zwakkere positie en het reactief pesten is het aan te raden om ook te inventariseren om hulp in te zetten voor de pester.

Preventie

Op het Cambreur College geven we tijdens mentor/coachuren en studielessen richtlijnen voor het gebruik van sociale media. Jaarlijks wordt ook externe expertise ingeschakeld om cyberpesten en sexting bespreekbaar te maken (Schoolmaatschappelijk werk, Jeugdagent, gastsprekers).

Cyberpesten tegengaan kan in de vorm van een protocol, maar je kunt ook op andere manieren afspraken maken (die breed worden gedragen).

Daarbij gelden de volgende richtlijnen:

- We informeren leerlingen over de strafbaarheid van cyberpesten;
- Leerlingen worden betrokken in het maken van afspraken m.b.t. het gebruik van social media;
- We formuleren omgangsregels zowel binnen de klas als op social media;
- We benadrukken de positieve aspecten van sociale media;

Wanneer het dan toch gebeurt

STAP 1: Analyseer

- Ga na wat er aan de hand is, en wat de impact daarvan is, Indien duidelijk is dat het om een strafbaar feit gaat wordt politie ingeschakeld. Als het geen strafbaar feit is, wordt onderzocht wie de betrokkenen zijn. (tip: laat slachtoffer of ouders screenshots maken);
- Betrek de mentor/coach, ondersteuningscoördinator (OCO) en de Afdelingsleider;
- Bedenk wat er nodig is om het slachtoffer een veiliger gevoel te geven;
- Ga na of er, in geval van een zeer ernstig misdrijf, crisismanagement of crisis-communicatie nodig is (eventueel met behulp van een extern bureau);

STAP 2: Reageer

- Raadpleeg het slachtoffer en de ouders, en inventariseer het probleem;
- Biedt het pestslachtoffer en ouders psychologische ondersteuning aan via schoolmaatschappelijk werk (SMW) of counselor;
- Voer een gesprek met de dader(s) en inventariseer de aanleiding van het pestgedrag;
- Overleg met Afdelingsleider en OCO en eventueel politie over interventie voor dader (Straf, aangifte, psychologische hulp);
- Overleg met ouders over een mogelijke aangifte of melding bij politie;
- Stel in geval van een misdrijf een communicatiestatement op (wie communiceert wat);
- Spreek met groep/klas af welke online gedragsregels de komende tijd worden nageleefd;
- informeer docenten waar nodig en geef ruimte tot reactie/vragen;
- Activeer ouders tot actie om beeldmateriaal offline te halen (meldknop.nl)

STAP 3: Activeer

- Verzoek dringend tot verwijderen beeldmateriaal bij de pester;
- Aan de slag in de klas van het slachtoffer EN de pester; creëer inzicht en reflectie, maak afspraken over hoe het slachtoffer te steunen, benoem buddy's (vraag slachtoffer), koppel positieve buddy's aan de pester;
- Gaat het om een grote zaak, en hebben veel leerlingen de beelden gezien, dan moet er met alle leerlingen worden gesproken. Vertel op hoofdlijnen wat er speelt, wat het emotioneel doet met het slachtoffer, en wat de gevolgen zijn als je de beelden hebt gedeeld;
- Draag de leerlingen op om belastend materiaal uit hun telefoon te verwijderen en verbied verdere verspreiding. Vraag de leerlingen ook om het slachtoffer niet nog extra te straffen.

STAP 4: COMMUNICEREN

- Communiceer volgens communicatiestatement;
- Adviseer ouders niet online te reageren;
- Informeer, waar nodig, overige klassen;
- Wees voorbereid op media aandacht en communiceer volgens communicatiestatement (verwijs bij onjuiste mediaberichten naar communicatiestatement).

STAP 5: Evalueer

- Evalueer met slachtoffer, pester, ouders en docenten;
- Evalueer het proces in het Ondersteuningsteam;
- Plan momenten in voor nazorg met alle betrokkenen;
- Verwerk de evaluatie in het protocol